

ANALÝZA SPOVEDE PROSTREDNÍCTVOM TEÓRIE REČOVÝCH AKTOV

MARIÁN PILLÁR

Stupeň, forma, ročník štúdia: Mgr. denná, 2.

Študijný program: filozofia

Konzultant: Mgr. Mária Derajová, PhD.

Kľúčové slová: rečové akty, ilokúcia, Searle, Austin, spoveď

1 Performatívne akty a triedenie ilokúcií.

Prvým východiskom Austinovej práce „Ako niečo robiť slovami“ je delenie výpovedí na tzv. konštatívny a performatívny. Úlohou konštatívov je pravdivo opísať svet. Dajú sa klasifikovať pomocou kategórií pravda/nepravda. Úlohou performatívov je meniť niečo vo svete. Ak ich vyslovujeme, tak neopisujeme to čo robíme, ani situáciu okolo nás, ale priamo za určitých podmienok konáme. Performatívny môžu byť vydarené/nevydarené, na rozdiel od konštatívov, pri ktorých má zmysel uvažovať o ich pravdivosti/nepravdivosti. Austin však nedostačne opisuje aký význam má u neho termín „meniť svet“. Môžeme to totiž chápať v niekoľkých nesúmerateľných rovinách. Meniť svet pomocou vyslovených slov môže znamenať zmenu v ontologickom zmysle¹, inštitucionálnom, psychologickom a pod. Spočiatku sa cez Austinove podmienky pre vydarený performatívny akt zdá, že je to myslené v prísne inštitucionálnom zmysle. Svedčia o tom najmä tie príklady², ktoré uvádza sám Austin, alebo prvá podmienka A.1 pre vykonanie vydareného performatívu³. Ukáže sa, že takéto delenie výpovedí medzi konštatívne a performatívne rečové akty je príliš abstraktné a jednotlivé kategórie sa príliš prekrývajú. Nie je možné nájsť gramatické, ani slovníkové kritérium pre dokonalé kategorizovanie. Preto Austin pre zodpovedanie otázky „čo robíme ak niečo vyslovujeme“ si zvolí trichotómiu lokúcie (akt vyslovenia výpovede), ilokúcie (akt vykonania niečoho skrze reči, napr. blahoželanie, sľub, hrozba) a akt perlokúcie (akt po ukončení výpovede, ktorý má vplyv na poslucháča, napr. potešenie, presvedčenie). Samotnú ilokúciu delí Austin do piatich základných kategórií: verdiktívny (ide o predloženie našich zistení o nejakej skutočnosti), behavítívny (reakcie na správanie druhých ľudí), exercitívny (úradné rozhodnutia), komisívny (zaväzujú nás k niečomu) a napokon expozitívny (majú diskurzívny vzťah k ostatným výpovediam). Na Austina nadviazal J. R. Searle, ktorý teóriu rečových aktov rozšíril a vypracoval aj vlastné delenie ilokučných aktov. Najdôležitejším kritériom pre kategorizáciu ilokúcií je podľa Searlea prispôsobovanie sa svetu. Je totiž rozdiel medzi tým, ak sa výpoveď prispôsobuje svetu a tým, ak sa má svet prispôbiť slovám. Ilokučné akty rozdelil na asertívny (majú za cieľ opísať svet, prispôsobujú sa svetu), direktívny (majú za cieľ prikázať niečo niekomu, svet sa má im prispôbiť), komisívny (majú za cieľ prinútiť hovorca niečo konať, svet hovorcovi sa má prispôbiť), expresívny (vyjadrujú psychologické presvedčenie, nie je žiadny vzťah medzi nimi a svetom)

¹ Ak pripustíme, že jazyk z pohľadu ontologickej výstavby sveta neopisuje reálne udalosti, ale iba samého seba.

² „P. a. „Beriem (totiž, beriem si túto ženu za svoju zákonitú manželku)“ – vyslovené v priebehu svadobného obradu.

P. b „Pomenúvam túto loď menom Queen Elizabeth“ – vyslovené pri roztriešení fľaše o provu lode.

P. c „Dávam a odkazujem svoje hodinky svojmu bratovi“ – nachádzajúce sa v závete.

P. d „Stavím sa s tebou o šesťpencovku, že zajtra bude pršať““. (Austin 2004 ,s.16)

³ Austinove podmienky pre vydarený performatív sú rozpísané na začiatku kapitoly 1.1.

a napokon deklaratívy (opisujú a zároveň menia svet, teda vzťah medzi svetom a výpoveďou je obojstranný). Podľa Searlea sa sémantická štruktúra ilokučných aktov zakladá na tzv. konštitutívnych pravidlách. Tie majú podobu „x sa v kontexte vecí y považuje za v“. Rovnakým spôsobom ako je možné pri športovom zápole skórovať, je možné použitím konštitutívnych pravidiel niečo sľúbiť, varovať pred niečím, oznámiť a pod. (Searle 2007).

1.1 Analýza rímsko katolíckej spovede.

Spoveď v rímskokatolíckej cirkvi je príklad performatívu založeného na mimojazykovej inštitúcii, kde sa využívajú všetky doterajšie spomínané ilokučné účinnosti. Najprv sa ale pozrime, prečo je spoveď performatív podľa Austinových kritérií. Austin (2004, s. 25) na začiatku delenia výpovedí na – konštatívny / performatívny rečový akt uvádza 6 podmienok pre úspešne vykonaný performatívny rečový akt:

„A.1. Musí existovať nejaká prijatá konvenčná procedúra, ktorá má určitý konvenčný účinok, pričom táto procedúra zahŕňa vyslovenie určitých slov určitými osobami za určitých okolností, a ďalej

A. 2. Jednotlivé osoby a okolnosti musia byť v danom prípade primerané na dovolávanie sa konkrétnej dovolávanej procedúry.

B. 1. Procedúru musia vykonať všetci účastníci správne a zároveň

B. 2. Úplne

Г. 1. Kde je táto procedúra určená – ako to často býva – na použitie osobami, ktoré majú určité myšlienky alebo pocity, alebo na uvedenie určitého následného správania zo strany ktoréhokoľvek účastníka, tak osoba, ktorá sa na nej zúčastňuje a tým sa jej dovoláva, musí skutočne mať tieto myšlienky alebo pocity a účastníci musia mať v úmysle sa tak správať a ďalej

Г. 2. Musia sa tak následne skutočne správať“.

Spoveď všetky tieto podmienky dokonale spĺňa.

Austin (2004, s. 81) ďalej ponúka päť kritérií pre delenie performatívov a konštatívov. Teraz tieto kritéria aplikujeme na spoveď:

a) Naozaj to niekto robí, teda vykonáva akt spovedania sa? Ak áno, tak potom je to performatív. Môžeme sa napríklad spovedať pri divadelnom predstavení, vtedy to nebude performatív. Z toho pohľadu je spoveď performatív.

b) Druhým testom by bola otázka: bola by spoveď vykonaná bez vysloveného slova? Ak nie je možné dokončiť akt bez vyslovenia slov, tak môžeme hodnotiť vyslovenú výpoveď ako performatívny rečový akt. Podľa tohto kritéria je spoveď performatívom.

c) Je možné povedať o niekom, že sa spovedá zámerné? V tomto prípade áno. Spoveď je performatív. Problém by mohol nastať v časti spovede pri spytovaní svedomia, ktorú by sme klasifikovali ako komisív z pohľadu ilokúcie.

d) Ďalším testom by bola otázka “mohlo by to byť doslova nepravdivé?” Austin túto podmienku nevysvetľuje dostatočne, no spoveď môže byť chápaná aj recesisticky, teda nemusí byť performatívnym rečovým aktom.

e) Môžeme pred výpoveď v spovedi vložiť príslovku „týmto“? Samotná príslovka “týmto” identifikuje príslušný performatívny rečový akt. Áno, pretože s kňazom sa môžeme rozprávať ako so svojim priateľom, ale potom môžeme plynule prejsť ku spovedi. Ak sa rozprávame s kňazom ako so svojim priateľom, nevykonávame performatívny rečový akt. Takto môžeme povedať: “*Týmto sa začínam spovedať*“. Naviac takáto formulácia otvára novú „jazykovú hru“, pretože formálne oddeľuje spoveď od bežnej komunikácie. Z pohľadu klasifikácie ilokučných aktov podľa Searlea je to deklaratív, pretože stav sveta prezentujeme ako zmenený. Tento deklaratív môže byť vykonaný aj implicitne a to tak, že jednoducho vojdeme do vysväteného priestoru.

Je potrebné podotknúť, že tieto kritériá sa objavujú ešte pred rozlíšením ilokučných účinností výpovede. Dá sa povedať, že platia, ak spoveď budeme brať v holistickom zmysle a nebudeme ju deliť na menšie časové úseky s rozličnými ilokučnými účinkami. Delenie ilokučných účinností výpovede sa objaví až v závere Austinovej práce. Austin najprv hľadá vhodnú metodológiu pre delenie výpovede na konštatívny a performatívny rečový akt.

Teraz pomocou teórie rečových aktov môžeme analyzovať bežný prípad rímskokatolíckej spovede. Ešte pred začatím spovede by mal spovedajúci mať určitý intencionálny stav, ktorý je ekvivalentom pocitu hanby. Ten Searle zapisuje nasledovne:

Hanba (p) $\rightarrow$ B (p) a D ($\neg$ p) a B (p je spojené so mnou) a D (p má ostať ukryté pred ostatnými) (Searle, 1989, s. 32). Teda verím, že propozícia p, želám si jej negáciu, p som vytvoril ja a želám si, aby ostatní ľudia nevedeli o p.

Ako sa v práci už spomínalo, prvým bodom spovede je vytvorenie novej jazykovej hry pomocou deklaratívu. Ten má rovnakú funkciu ako písknutie do píšťalky v prípade futbalu, alebo vhadenie úvodného buly v prípade hokeja. Stav sveta sa zmenil. To, čo bolo predtým zakázané v bežnom živote, je v prípade športu povolené alebo nutné. Ak niekto udrie druhého na ulici, alebo mu zlomí nohu, tak bude mať opletačky so súdom, ale v prípade hokeja alebo futbalu to zvyčajne nie je tak. Bežná šarvátka v hokejovom zápase je potrestaná trestom v hokeji, ak by sa takáto šarvátka odohrala mimo zápasu, môže byť potrestaná aj väzením. Podobne funguje aj preberanie zásielky zo súdu. Akonáhle svedok dostane zásielku, pomocou ktorej je upovedomený, že má ísť svedčiť, je v prípade súdu svedkom.

Spoveď začína oznamom o čase posledného spovedania sa. Zrejším účelom tohto oznámenia je opísanie faktického stavu sveta a nutnou podmienkou je pravdivosť propozície. V tejto časti ide teda o asertív podľa Searleovej, a verdiktív podľa Austinovej klasifikácie. Napr. „*Naposledy som sa spovedal pred dvoma mesiacmi*“.

V druhom bode spovedajúci vysloví svoje hriechy. Podmienkou propozícií je, aby obsah zodpovedal svetu. Ďalšou podmienkou je to, aby spovedajúci sa mal presvedčenie o tom, že daná propozícia má štatút hriechu. V ideálnom prípade je ľútosť opodstatnená vtedy, ak sme presvedčení o svojej vine. V reálnom živote však môžu nastať prípady, kedy hriech vyslovíme, ale iba vo formálnej rovine. Znova ide o prípad asertívu a verdiktívu ako v prvom bode. V prípade kresťanskej náuky je potrebné dodať, že za hriech sa považuje nielen minulé konanie, ale aj hriešna myšlienka, ktorá však nemusela byť zrealizovaná do konania.

Z pohľadu teologickej náuky je spoveď platná vtedy, ak sú vyznané všetky ťažké hriechy. Vyznanie všetkých hriechov musí byť spojené s úprimným rozhodnutím hriechy v budúcnosti nespáchať (Ján Pavol II., 2010, s. 31).

V treťom bode spovede má kňaz kázeň⁴. Majme hypotézu, že ide o direktív, pretože jej cieľom je, aby sa vyspovedaný človek v budúcnosti správal inak. Nie je to však klasický jednoznačný prípad direktíva, pretože v kázni sa propozičný obsah vzťahuje k budúcnosti (snaž sa to už nerobiť), ale aj k práve vypovedaným hriechom, teda k minulosti. Kázeň tak nestojí vo vzduchoprázdne, ale má diskurzívny vzťah k bodom 2 a 3. K bodu 2 preto, lebo kňaz reflektuje dobu poslednej spovede a zároveň reflektuje vyslovené hriechy. Je však namieste otázka, či ide o vydarený direktív, pretože kázať niečo, čo má byť našou sociálnou povinnosťou, je mierne neprimerané. Rozkazovať niekomu, aby nekonal zlo v najširšom slova zmysle, je diskutabilné, pretože nekonať zlo je našou morálnou povinnosťou. Je to obdobné ako svedkovi pred súdom neustále prikazovať „*hovor pravdu!*“. Samotná povaha súdu núti svedka hovoriť pravdu, rovnako ako samotná povaha spoločnosti nás núti, aby sme nekonali zlo. V takýchto prípadoch by mohlo ísť o akýsi „zdvojený“ direktívny akt.

Kázeň tak nemusí byť direktívny rečový akt, ale ide skôr o radenie. Dávať radu znamená hovoriť to, čo je pre poslucháča najlepšie. „Pritom nie je zrejme, ani hovorcovi, ani poslucháčovi, že hovorca pri normálnom chode udalostí vykoná A. Hovorca verí, že A prinesie úžitok poslucháčovi“ (Searle, 2007, s. 97).

Treťou možnosťou ako klasifikovať kázeň je expresív. Ak hriešnik vysloví ťažké hriechy, kňaz môže vyjadriť zdesenie nad penitentom (kajúcnikom).

Explicitne by sme rozdiel medzi direktívnou káždou, radením a expresívom mohli vyjadriť takto:

Direktív: „*Neopovážte sa viac stretávať s Jehovistami. Sú to bohorúhači.*“

⁴ Pred káždou sa kňaz môže ešte opýtať spovedajúceho na zabudnuté hriechy. Podľa Searleovej klasifikácie ide o direktív. Otázka má rovnakú ilokučnú pointu ako rozkaz. Je zameraná do budúcnosti a chceme, aby dotyčný niečo urobil.

Rada :*“Ak sa chcete utvrdiť vo svojej viere, prídte do nášho spolku“, „na posilnenie viery Vám odporúčam tieto knihy...“*

Expresív:*“Som zdesený z toho, čo ste mi práve povedali. Uvedomujete si, že pôjdete do pekla!?”*

Oficiálna teologická náuka vyberá z týchto troch možností radu. „Spovedník teda nikdy nesmie ukázať prekvapenie, keď počúva vyznanie hriechov penitenta, dokonca ani v prípade, keby bolo výnimočne vážne a – ak tak možno povedať – neslýchané. Nikdy nesmie vzbudzovať dojem, že odsudzuje hriešnika, a nie jeho hriech. Nesmie strašiť namiesto toho, aby vyvolával bázeň“ (Ján Pavol II., 2010, s. 27).

V prípade Austinovej klasifikácie môžeme kázeň kňaza identifikovať na pomedzí verdiktívu/exercitívu. Úlohou exercitívu je zmena sveta, úlohou verdiktívu je pravdivý opis faktov. Je otázne, do akej miery má kňaz „silu zmeniť svet“. Táto sila je menšia ako v prípade svetského súdneho rozhodnutia, no asi väčšia ako v prípade pre nás neznámeho človeka, ktorý nám dáva rady. Z pohľadu Austinovej klasifikácie je možné povedať, že tu kňaz môže využiť určité expoziťvy – vzhľadom na vypovedané hriechy. Úlohou expoziťvov je vyslovenie názorov, vedenie argumentácie a objasnenie toho, na čo kňazova kázeň referuje. Kňaz tak môže používať formulácie ako: „poznávam vzhľadom na váš hriech“, „opomínam, že takto nemôžete rozmýšľať, správať sa a pod.“.

V štvrtom bode hriešnik ľutuje svoje hriechy. Pri Searleovej klasifikácii ide o prípad expresívu. Nie je tu žiadny smer riadenia medzi svetom a slovami. Podstatné je psychologické presvedčenie o úprimnosti propozície. Intencionálny stav ľútosti nad niečím Searle zapisuje nasledovne:

Prepáč (p) → B (p) a D (¬ p) (Searle, 1989, s. 32). V skratke verím v propozíciu p a prajem si jej negáciu. Pre rozšírenie môžeme medzi vieru a túžbu pridať vieru, že p je spojené so mnou. V Austinovej klasifikácii ľútosť nemôžeme jednoznačne klasifikovať. Na prvý pohľad by sme mohli povedať, že ide o komisív, pretože hovorca sa zaväzuje niečo urobiť. Pri ľútosti je však dôležitejší prítomný než budúci čas. My však ľutujeme teraz. Ľútosť nemusí byť ani behatív, pretože pri behatívne ide skôr o reakcie na správanie a osudy iných ľudí než nás samých. V prípade spovede je však príjemca ľútosti samotný Boh, ktorému sa spovedáme prostredníctvom kňaza. Z určitého pohľadu je pri ľútosti dôležitý vysvätený kňaz, pretože ak je Boh všadeprítomný, tak svoje hriechy môžeme slovné ľutovať kedykoľvek a kdekoľvek. Mohli by sme povedať, že ľutovanie znamená uskutočnenie verdiktu nad svojimi hriechmi. Z pohľadu Austina ide o prípad difúznej ilokúcie, kde sa prelína verdiktív, komisív, behatív, a znova expoziťv, pretože ľutujeme práve svoje hriechy.

V piatom bode vyslovíme záväzok do budúcnosti nehrešiť. Z pohľadu Austinovej klasifikácie ide o klasický prípad komisívu, kde hovorca preberá určitý záväzok do budúcnosti. Searle sa vo svojej koncepcii rečových aktov pozerá na ilokučný prípad sľubu detailnejšie. Uvádza osem podmienok, ktoré by mali byť prítomné pri vykonaní sľubu. Podmienka č. 5 vraví: „Nie je zrejmé ani hovorcovi H, ani poslucháčovi P, že H pri normálnom chode udalostí vykoná A“, (Searle 2007, s. 88). Pri rozbo- re zistíme, že nemôžeme sľubovať niečo, čo sa už chystáme urobiť, alebo čo robíme bežne. Bolo by veľmi nezvyčajné, ak by niekto sľuboval poslucháčovi, že zajtra niečo zje, alebo sa napije niečoho. Ved' jesť a piť musíme a ak nemáme dostatočnú kontextovú presupozíciu⁵, ktorá by vysvetľovala tento nezvyčajný sľub, bola by výpoveď interpretovaná ako oznam, resp. ako irónia. Je taktiež veľmi otázne, či môžeme sľúbiť to, čo je de facto našou povinnosťou. Vojak nemôže prijať rozkaz formou :*“Áno pane, sľubujem, že to urobím“*. On to jednoducho musí urobiť. V prípade veľkého hriešnika, je jeho výpoveď pri spovedi sľubom? Čo vlastne sľubuje? To, že sa polepší a nebude páchať hriechy? Nebude konať zlo? No dá sa to vôbec? Možno na určitý čas áno, no bolo by veľmi optimistické, ak by sme takúto výpoveď brali do ďalekej budúcnosti. Stav úprimnosti je tu teda prítomný, ale faktický stav vecí nedovoľuje vykonať sľub. Jedine na abstraktnejšej úrovni, kde sa z veľmi nemorálneho človeka stáva „iba“ nemorálny, potom normálny, až napokon dobrý človek. Napokon, ak by už všetci do detailu splnili tento sľub nehrešenia, potom spoveď ako performatívny rečový akt musí zaniknúť. Sľubovať nehrešiť je veľmi zvláštne aj z toho pohľadu, že konať morálne je naša spoločenská povinnosť, rovnako ako povinnosťou vojaka je splniť rozkaz. Oveľa väčší dôraz kladie spoločnosť na to, ak niekto vykoná nemorálny čin, než na to, ak niekto koná morálne alebo hodnotovo nezaujato.

⁵ Príkladom takejto presupozície by mohla byť skutočnosť, že hovorca drží protestnú hladovku a poslucháč má starosti o jeho zdravie.

V takýchto prípadoch sa sloveso „sľubujem“ používa skôr na posilnenie vyslovenej ilokúcie než ako priamy indikátor sľubu. Pred súdom⁶ môžeme tvrdiť, „sľubujem, že vravím pravdu“, ale to by zrejme predpokladalo, že pred súdnym konaním, alebo pred uvedenou výpoveďou sme boli klamári. Mohli by sme tvrdiť, že tu ide skôr o sofistické používanie slovesa „sľubujem“. Jeho cieľom je vytvoriť u poslucháča pocit istoty, že to čo vravím, je pravdivé a stojím si za tým. V každom rozhovore by sme však mali vraviť pravdu.

Rovnaký problém sa vyskytuje napríklad pri prezidentských sľuboch. Ak prezident sľubuje, že bude svoj úrad vykonávať „čo najlepšie“, ide o rozpor s 5. podmienkou sľubu. Z tohto uhla pohľadu ide o rozhranie ilokúcie medzi komisívom a deklaratívom, rovnako ako v prípade spovede.

Searle v opise intencionálnych stavov neuvádza sľub. Sľub však môžeme pokladať za rovnocenný stavu intencie vykonať určitý čin, no ten sa môže pokladať za vyjadrenie určitého zámeru. Zámer vykonať určitý čin môžeme zapísať nasledovným spôsobom.

Intencia (Ja urobím A) → B (potencia, že Ja urobím A) a D (Ja urobiť A) (Searle, 1989, s. 34). Pri zámere musím veriť v svoju možnosť uskutočniť zámer a zároveň si želim to uskutočnenie.

Teologická náuka sa nepozera na príkaz sľubu nehrešiť takto striktné. Ján Pavol II. (2010, s. 32) píše: „je totiž možné, že hoci sa úprimne rozhodujeme viac nehrešiť, skúsenosť z minulosti, ako aj terajšie vedomie nám prikazujú obávať sa nových pádov; to však neruší autenticnosť rozhodnutia, ak sa s týmto strachom spája rozhodná vôľa, podporovaná modlitbou, aby sme urobili všetko, čo je možné, s cieľom vyhnúť sa hriechu“. V prípade záväzku nehrešiť je v prípade teológie podstatnejšia druhá časť intencionálneho stavu, teda želanie nehrešiť.

Posledným bodom spovede (okrem pozdravu) je rozhrešenie. Z pohľadu dešifrovania ilokúcie ide o deklaratív. „Pri deklaratíve je ilokučným účelom dosiahnuť zmenu vo svete tým, že ho reprezentujeme ako zmenený. Performatívy, rovnako ako iné deklarácie vytvárajú stav vecí len tým, že ho reprezentujú ako vytvorený. Oblúbenými príkladmi sú výpovede ako „Vyhlasujem vás za manželov“, „Týmto sa vyhlasuje vojna“, „Ste prepustený“ a „Podávam demisiu““ (Searle 2007b, s. 164). Tieto príklady indikujú, že na úspešnú deklaráciu potrebujeme mimojazykové inštitúcie aby sme úspešne vykonali rečový akt. Ide teda o inštitucionálny prípad performatívu. Aby bolo rozhrešenie úspešné, tak v 2. a 3. bode nemôžeme klamať a body 5 a 6 musíme urobiť s potrebným psychologickým presvedčením. Tento deklaratív je, na rozdiel od prvého, nutne explicitný. Z pohľadu Austina ide o exercitív, pretože jeho úlohou je meniť svet rovnakým spôsobom ako v prípade súdneho rozhodnutia. Spoveď tak obsahuje všetky typy ilokučných účinností rovnako v prípade Austinovej ako aj Searleovej klasifikácie.

Na záver uvádzam tabuľku s klasifikáciou jednotlivých častí spovede podľa príslušného rečového aktu v nadväznosti na teóriu Searlea a Austina.

Časť spovede v Rímskokatolíckej cirkvi.	Klasifikácia ilokučného aktu podľa:	
	Searlea	Austina
Intencionálny stav		
1. Oddelenie spovede od bežnej komunikácie	Implicitný/Explicitný Deklaratív	Exercitív
2. Oznámenie o čase posledného spovedania sa	Asertív	Verdiktív
3. Vyslovenie hriechov B (p je hriech)	Asertív (nutné vysloviť všetky hriechy)	Verdiktív + Expozitív (potrebne identifikovanie hriechov)

⁶ V Platónovej Obrane Sokrata Sokrates vraví „vy však budete odo mňa počuť celú pravdu – a nech mi je boh svedkom, občania aténski, nie uhladené slová, obraty a výrazy, ani nie krasorečenie, ako boli ich reči, ale reč prostú, obsahujúcu bežné slová“ (Platón, 17 B). Prečo to Sokrates vraví? Veď pravda pred súdom by mala byť samozrejmosťou.

4. Kázeň kňaza ³	Direktív? (potrebný diskurzívny vzťah ku vysloveným hriechom) Podľa teologickej príučky rada	Verdiktív/Exercitív + Expozitív (diskurzívny vzťah ku vysloveným hriechom)
5. Ľutovanie hriechov (p) → B(p) a D(¬p)	Expresív	Behavitív?
6. Vyslovenie záväzku nerobiť hriechy Inte. (I do A) → B (◇ I do A) a D (I do A) V prípade teológie je závažnejšia druhá časť, teda túžba nehrešiť.	Komisív?	Komisív
7. Záverečné rozhrášenie.	Explicitná Deklarácia	Exercitív

Body 5 a 6 sa môžu časovo prelínať, zamieňať medzi sebou alebo s bodom 3.

Prvých 6 bodov je podmienkou, aby bolo možné vykonať bod 7. Ak niekto neoznámí hriechy, potom nie je čo ľutovať, ani prečo dostať rozhrášenie. Pri tejto schéme je možné vykonať bod 5 „záväzok nekonať hriech“. Všimnime si, že v 6. bode je pre teológiu podstatnejšie želanie nehrešiť ako viera dokázať žiť bez hriechu. To je pochopiteľné vzhľadom na široké chápanie hriechu v rímskokatolíckej cirkvi. V bežnom živote používateľa jazyka udávajú rovnakú dôležitosť na vieru v možnosť vykonať určitý čin, ako na túžbu vykonať ho. Oba zložky sú rovnocenné. Takýmto problémom sa môžeme vyhnúť, ak do propozície dáme niečo reálnejšie. Napríklad môžeme sľúbiť, že budeme menej fajčiť.

2 Záver

Cieľom tejto práce bola klasifikácia ilokučných aktov v rímskokatolíckej spovedi podľa taxonómie Austina a Searlea. Práca predstavuje východiská Austinovej práce „Ako niečo robiť slovami“ a ponúka nový pohľad na vyslovené výpovede ako na istý druh konania. V práci sú vymenované všetky podmienky, ktoré musia byť dodržané, aby bol vykonaný úspešný performatívny akt. Tieto podmienky sú aplikované na rímskokatolícku spoveď a tá v štandardných prípadoch tieto podmienky spĺňa. Samotný dej spovede je rozdelený do siedmych bodov a pri každom bode je určená ilokúcia s ďalšími potrebnými faktormi z lingvistického a teologického pohľadu. Výsledky skúmaní sú znázornené tabuľkovou formou, pričom sa rozlišuje klasifikácia Austina a jeho nasledovníka J.R. Searlea.

Literatúra:

- AUSTIN, J. L.: Ako niečo robiť slovami. Bratislava: Kalligram 2004. 184 s.
- JÁN PAVOL II.: Kňazská služba vo sviatosti zmierenia. In: Augustyn SJ (ed.): Umenie spovedať 2010. Trnava: Dobrá kniha Trnava, s. 23 – 28.
- JÁN PAVOL II.: Svätosť pokánia je veľkým darom Božieho milosrdenstva In: Augustyn SJ (ed.): Umenie spovedať 2010. Trnava: Dobrá kniha Trnava, s. 28 – 34.
- MARTINKA, J.: Antológia z diel filozofov, Predsokratovci a Platón. Bratislava: IRIS 1998. 607 s.
- SEARLE, J. R.: Intentionality. New York: Cambridge University Press 1983. 278 s.
- SEARLE, J. R.: Rečové akty. Bratislava: Kalligram 2007. 284 s.